

Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès

DECLARACIÓ INSTITUCIONAL

El 27 de gener de 1945 les tropes soviètiques que avançaven cap a Alemanya en el marc de la 2ª Guerra Mundial varen alliberar el camp de concentració i extermini d'Auschwitz-Birkenau, a uns 40 km de la ciutat polonesa de Cracòvia. Quan varen entrar es van trobar a unes 7.600 persones en un estat lamentable, presoneres que havien estat abandonades per les tropes de les SS que gestionaven el camp, ja que no podien evacuar-les. També havia restes de milers de cadàvers. Es calcula que, des de la seva inauguració, al maig de 1940, pel camp d'Auschwitz-Birkenau varen passar 1.300.000 persones. D'elles, 1.100.000, varen morir en ell. La majoria de les persones concentrades i exterminades en aquest camp, homes, dones i infants, ho varen ser per l'únic fet de ser jueus. Tanmateix, també varen patir el mateix destí gitanos, homosexuals, testimonis de Jehovà o presoners polítics. Entre aquests últims, uns pocs republicans espanyols i catalans. Si la presència d'aquests a Auschwitz-Birkenau va ser merament simbòlica és perquè la majoria dels deportats republicans espanyols i catalans als camps nazis es van concentrar al camp de Mauthausen-Gusen, al nord de l'actual Àustria.

El camp d'Auschwitz-Birkenau és un dels més grans i emblemàtics camps de concentració i extermini que el règim nazi va crear per tota Europa. En total hi va haver més de 25.000 instal·lacions d'aquest tipus. És per això que l'Assemblea General de l'ONU, l'any 2005, i per commemorar el 60 aniversari del l'alliberament d'aquell camp, va designar el 27 de gener com el Dia Internacional en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust i de Prevenció de Crims contra la Humanitat, més conegut com el Dia Internacional de l'Holocaust.

Avui dia tothom coneix l'horror que varen representar els camps de concentració i la política de genocidi del règim de l'Alemanya nazi. Malauradament, però, la Història, tant la del món en general com la del nostre país en particular, està plena d'episodis en els quals la barbàrie i les atrocitats cap a altres essers humans es promovien des del poder i les institucions. I, el que és pitjor, la societat del moment les justificava i legitimava.

S'ha de ser molt conscient que determinades coses que conformen la nostra societat i que avui trobem naturals i donem per suposades, no ho són tant. Coses com l'existència d'uns drets que són inherents a qualsevol ésser humà pel sol fet de ser-ho. O que la democràcia lliberal és, ara per ara, el millor sistema polític i de convivència que existeix. És bo tenir ben present que, de la mateixa manera que la humanitat és capaç d'avançar com a comunitat global i caminar junta en l'assoliment dels objectius més lloables, també són una realitat habitual els episodis en els quals es manifesta la intolerància més extrema contra qui "no és dels nostres". No cal haver-nos de remuntar a temps remots per

descobrir com uns essers humans cometen atrocitats envers altres essers humans en nom de determinada religió, de determinat rei, de determinada pàtria o de determinada ideologia. Fins i tot, en alguns casos, aquestes atrocitats s'han comès i es cometen, irònicament, “en nom de la civilització”.

La primera declaració universal dels drets humans, la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà, va ser redactada i aprovada a la França revolucionària de 1789. Fa, doncs, poc més de 200 anys. A més a més, aquesta Declaració, malgrat ser molt avançada per al seu temps, no atorgava aquests drets universals a tothom i deixava fora, per exemple, a les dones i als esclaus. L'esclavitud no va ser considerada il·legal a les societats que considerem més desenvolupades fins a ben entrat el segle XIX. A les colònies espanyoles de Cuba o Puerto Rico, per exemple, va ser legal tenir esclaus o esclaves fins a l'any 1880, encara no fa ni un segle i mig. De vegades no som conscients del que significava ser un esclau. Significava que, a tot els efectes, una persona era propietat d'una altra i era perfectament legal que la persona propietària pogués fer amb la persona esclava el que volgués: vendre-la i separar-la de la seva família, torturar-la, violar-la, matar-la...

No és fins al desembre de 1948, fa només 73 anys, que l'Organització de les Nacions Unides, una organització universal que s'acabava de constituir, va aprovar la vigent Declaració Universal dels Drets Humans. Aquesta Declaració estableix en el seu article primer que “tota persona té drets i llibertats fonamentals sense distinció de raça, color, sexe, idioma, posició social o econòmica”. És la reacció que la comunitat internacional adopta davant les atrocitats comeses pels règims totalitaris que acabaven de perdre l'anomenada 2a Guerra Mundial, d'entre els que destaca el de l'Alemanya nazi, responsable d'un genocidi que va comportar l'eliminació física de milions de persones per qüestions ètniques i ideològiques amb un sistema metòdic, sistemàtic i planificat. L'atrocitat del règim nazi, a més a més, es va estendre als molts països que Alemanya va ocupar o envair (Àustria, Txecoslovàquia, Polònia, Bèlgica, Holanda, França, Iugoslàvia, Romania, Ucraïna, Rússia, Grècia...) i, el més terrible de tot, amb la complicitat de bona part de les seves societats. Però el que va fer el règim nazi i els seus aliats no va ser un cas aïllat. En aquella mateixa època, per exemple, també es cometien barbaritats similars a la Unió Soviètica de Stalin o als països ocupats per l'Imperi Japonès. Fins i tot després de la 2a Guerra Mundial i amb la Declaració Universal dels Drets Humans vigent, aquests drets humans universals han estat sistemàticament trepitjats en molts estats, alguns formalment democràtics, a causa de guerres, de processos de descolonització, del manteniment de sistemes polítics o de la defensa de fronteres artificials. Per posar un exemple ben recent, a l'antiga Iugoslàvia, al ben mig d'Europa i a escassos 1.500 kilòmetres d'aquí, no fa ni 30 anys que tenia lloc la deportació i extermini de persones només pel fet de ser d'origen croata, bosnià o kosovar, un genocidi sistemàtic que recordava molt al de l'Alemanya nazi.

Per tot això és un deure indefugible de les societats civilitzades mantenir el patrimoni col·lectiu de la memòria democràtica amb els següents tres objectius:

- a) Recollir el testimoni i recordar a les persones que han patit persecució, repressió o, fins i tot, mort per qüestions d'ideologia política, d'ètnia, de gènere, d'origen

territorial o social, d'orientació sexual, de creences religioses o, fins i tot, pel simple fet de partir algun tipus de discapacitat.

- b) Rehabilitar, recordar i reivindicar a les persones que varen lluitar i combatre per la democràcia, per la llibertat i pel respecte als drets humans, moltes vegades pagant un alt preu en els seus cossos, en les seves vides o en el seu patrimoni.
- c) Servir de recordatori permanent per evitar que en el futur es tornin a repetir els horrors i la barbàrie d'un passat no tant llunyà, preservant i promovent la tolerància, la dignitat de les persones, els valors democràtics i els drets humans, especialment entre les generacions més joves.

Treballar per aquests tres objectius no és una qüestió retòrica. El perill que es produeixi un retrocés en els drets humans i la democràcia és ben real. En aquest sentit, en els darrers anys s'està produint al món una doble circumstància, que coincideix en el temps. D'una banda, i per qüestions biològiques, estan desapareixent les persones que varen patir de forma directa i personal els horrors dels totalitarismes del segle XX, al que comunament anomenem feixisme. D'una altra banda, estan ressorgint i creixent opcions polítiques similars a les que varen donar el substrat ideològic al feixisme. Per això, els tres objectius que conformen la memòria democràtica es manifesten plenament vigents i cal impulsar-los des de les institucions. La preservació i impuls de la memòria democràtica ha d'esdevenir un compromís del nostre Ajuntament.

Si mantenir el patrimoni col·lectiu de la memòria democràtica és un deure de qualsevol societat civilitzada, en el cas espanyol adquireix una especial rellevància. Al nostre país, el franquisme, un règim totalitari agermanat amb el nazisme alemany i el feixisme italià sorgit d'un cop d'estat i una guerra civil va governar l'Estat espanyol amb mà de ferro durant 40 anys. Immediatament acabada la guerra, a l'any 1939, milers de persones van haver d'exiliar-se. És el que s'anomena l'exili republicà. Moltes d'elles van haver de passar, en un primer moment, per camps de concentració francesos en unes condicions inhumanes. En un segon moment, mesos després, i causa de l'ocupació alemanya de França, bona part de l'exili republicà va ser deportat als camps de concentració nazis. Per altra banda, dins d'Espanya, el règim franquista va ser el responsable directe de la mort de desenes de milers de persones i de la repressió de centenars de milers per l'única raó de voler la democràcia, la llibertat i la justícia social. El franquisme tenia els seus propis camps de concentració i extermini, i va ser un dels pocs règims categoritzats de feixistes que va sobreviure al final de la 2a Guerra Mundial. El règim franquista encara no fa ni 50 anys que va desaparèixer formalment.

Com passa a nivell global, i a mesura que passa el temps, la preservació de la memòria de l'exili i la deportació republicana es veu afectada per la desaparició dels testimonis directes de les persones que la varen protagonitzar. També passa amb les que varen participar en la lluita antifranquista a l'interior del país. Per això cal programar actuacions per a recuperar i conservar les experiències del passat i vincular-les a reflexions sobre el present i el futur, especialment entre els i les joves.

Moltes vegades es banalitzen els horrors de la barbàrie nazi i de la resta de totalitarismes del segle XX, incloent el franquisme. A més a més, s'estan produint intents, sovint malintencionats, de deformar el passat, tant en relació al que va passar a Europa com del que va passar a Espanya. Per això, el Ple de l'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès, reunit en una data simbòlica tan rellevant com un 27 de gener, Dia Internacional de l'Holocaust, aprova aquesta Declaració Institucional en la qual es manifesta el següent:

1. L'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès posa de relleu la seva voluntat de treballar pel manteniment de la memòria democràtica de la ciutat com a part fonamental del nostre patrimoni col·lectiu.
2. El manteniment de la memòria democràtica vetllarà, en primer lloc, per recordar a les persones, especialment cerdanyolencs i cerdanyolenques, que en el passat varen ser reprimides per qüestions d'ideològiques, d'ètnia, de gènere, d'origen territorial o social, d'orientació sexual, de creences religioses o per partir algun tipus de discapacitat.
3. El manteniment de la memòria democràtica vetllarà, en segon lloc, per recordar a les persones, especialment cerdanyolencs i cerdanyolenques, que durant el franquisme varen lluitar per la democràcia, la llibertat i el respecte als drets humans.
4. L'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès, en el marc del manteniment de la memòria democràtica, programarà actuacions concretes que tinguin com objectiu promoure la tolerància, la dignitat de les persones, els valors democràtics i els drets humans, especialment entre les generacions més joves, per així evitar que en el futur puguin tornar a aparèixer opcions polítiques antidemocràtiques i/o basades en la intolerància.
5. L'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès rebutja expressament qualsevol forma de totalitarisme, xenofòbia, intolerància o atac als drets humans i, en aquest sentit, declara la ciutat de Cerdanyola del Vallès com a ciutat anti-feixista en reconeixement de totes les persones que van lluitar i lluiten en favor de les llibertats civils individuals i col·lectives.

També s'aprofita aquesta Declaració Institucional per informar al Ple que, en el marc de la preservació i el desenvolupament de la memòria democràtica, la Junta de Govern del passat 17 de gener de 2022 va aprovar la signatura d'un conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès amb l'associació "Amical de Mauthausen i altres camps, i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya" (més coneguda com "Amical Mauthausen") i l'adhesió de l'Ajuntament a la "Xarxa de Memòria i de Prevenció del Feixisme Mai Més" (més coneguda com a "Xarxa Mai Més").

Cerdanyola del Vallès, 27 de gener de 2022.